

نقش گردشگری در توسعه پایدار رامسر

سید امیر عباس بهاری میمنندی

دانشجوی دکتری شهرسازی، دانشگاه عدالت، تهران، ایران

سید جمال الدین دریاباری^۱

دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

عباس بخشنده نصرت

استاد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه عدالت، تهران، ایران

عباس نجفی

دانشجوی دکتری جغرافیای سیاسی، واحد گرمسار، دانشگاه آزاد اسلامی، گرمسار، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۶/۱۱/۲۹

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۸/۳

چکیده

صنعت گردشگری، به عنوان رویکردی جدید برای توسعه همزیستی انسان و اجتماع، به منظور بهره‌وری اقتصادی، امروز در توسعه مناطق، جایگاه چشمگیری یافته است. اکوتوریسم بخشی در حال گسترش از بازار گردشگری در طبیعت است. شهرستان رامسر در استان مازندران، با توجه به موقعیت خاص جغرافیایی و وجود جاذبه‌های طبیعی پتانسیل بالایی را جهت فعالیتهای اکوتوریستی فراهم ساخته است. روش تحقیق در پژوهش از نوع کاربردی- توصیفی می‌باشد و با استفاده از روش اسنادی و کتابخانه‌ای به جمع‌آوری اطلاعات پرداخته و با استفاده از تکنیک تاپسیس اطلاعات را تحلیل نموده و در نتیجه در رتبه‌بندی معیارها موقعیت استراتژیک شهرستان در شمال کشور به عنوان منطقه‌ای توریستی مهم جهت توسعه بخش گردشگری، وجود مناظر و چشم اندازهای طبیعی فراوان و قابلیت شهرستان برای جذب سرمایه‌گذاری بیشتر در حوزه توریسم بیشترین امتیاز را کسب نموده و در اولویت قرار دارند.

واژگان کلیدی: گردشگری، توسعه پایدار، رامسر

مقدمه

گردشگری بزرگترین و متنوع‌ترین صنعت در دنیا به حساب می‌آید. بسیاری از کشورها این صنعت پویا را به عنوان منبع اصلی درآمد، اشتغال، رشد بخش خصوصی و توسعه زیربنایی می‌دانند؛ به ویژه در سراسر دنیا و در کشورهای در حال توسعه، یعنی در آنجا که شکل‌های دیگر توسعه اقتصادی مثل تولید یا استخراج از نظر اقتصادی به صرفه نیست یا نقش چندان مهمی در صحنه تجارت و بازرگانی ندارد، به توسعه صنعت گردشگری توجه زیادی می‌شود. دگرگونی‌ها و تحولاتی که در قرن‌های ۱۸ و ۱۹ در ساختار اجتماعی و اقتصادی اروپا رخ داد، به تدریج مسافرت‌های تفریحی را برای جوامع امکان‌پذیر ساخت و کم‌کم به رشد تکامل صنعت گردشگری افزود. کشور ایران به دلیل برخورداری از شرایط اقلیمی و قومی، تاریخ تمدن کهن و آثار باستانی و داشتن رتبه پنجم در جاذبه‌های اکوتوریسم در جهان دارای جایگاه ویژه‌ای است که در صورت پرداختن به حل مشکلات آن و ارائه خدمات مناسب طی چند سال آینده، می‌تواند به نقطه مناسبی برسد. لازمه این روند شناخت وضعیت موجود، تعیین استراتژی‌های مناسب و ... که مهمترین آن شناخت نیاز گردشگران و عوامل مؤثر بر رضایت آنان است.

در میان فعالیت‌های اقتصادی ساحلی، گردشگری ساحلی نیز یکی از بزرگ‌ترین فعالیت‌های اقتصادی جهان است که با رشد شتابنده خود به فعالیتی چند منظوره مبدل گشته است؛ به طوری که توسعه گردشگری و تفریحات مربوط به آن از عوامل مؤثر در شکل‌گیری توسعه نواحی ساحلی و تأمین‌کننده مزایای مستقیم و غیر مستقیم اقتصادی برای جامعه میزبان است (shokrgozar, 1010: 219). گردشگری ساحلی از نظر همگان سریع‌ترین نواحی در حال رشد گردشگری معاصر است. (Hall and Page, 2002: 283) مفهوم گردشگری ساحلی طیف کاملی از گردشگری، فراغت و فعالیت‌های تفریحی را که در نواحی ساحلی و آب‌های نزدیک ساحل روی می‌دهد، در بر می‌گیرد. براین اساس عرضه محصولات گردشگری ساحلی شامل اسکان، غذاخوری، صنعت، محصولات غذایی، خانه‌های دوم و زیرساخت پشتیبان توسعه ساحلی (مثل خرده‌فروشی‌ها، اسکله و تأمین‌کنندگان فعالیت‌ها) را شامل می‌شود. در واقع همان گونه که اداره ملی جو اقیانوس ایالات متحده اشاره می‌کند، در میان تمام فعالیت‌هایی که در نوار ساحلی و نزدیکی سواحل اقیانوس صورت می‌گیرد، هیچکدام بیش از گردشگری و تفریح ساحلی از نظر حجم و تنوع در حال افزایش نیست. ماهیت متغیر این بخش و حجم آن، این نکته را که باید برنامه‌ها، سیاست‌ها و طرح‌های دولتی مربوط به گردشگری در سواحل را مورد توجه قرار دهد، الزامی می‌سازد. در واقع تمام مسائل مربوط به سواحل به صورت مستقیم و غیرمستقیم برگردشگری و تفریح در سواحل تأثیر می‌گذارند. آب، سواحل، زیستگاه‌های ساحلی، بهداشت و محیط امن و لذت بخش، از عوامل اساسی در گردشگری ساحلی موفق می‌باشد؛ به همین صورت در تجربیات تفریحی منابع زیستی غنی در دریا از اهمیت حیاتی برخوردار هستند.

با توجه به ظرفیت‌ها و راهبردهای مختلف گردشگری به ویژه در استان مازندران می‌تواند جنبه‌های بسیار مثبتی برای ایجاد زمینه‌های پیشرفت و جایگزینی منابع جدید کسب درآمد به جای منابع دیگر، به خصوص منابع و اعتبارات دولتی در راستای توسعه و رسیدن به اقتصاد سالم و پایدار، داشته باشد؛ به طوری که توسعه‌ی آن برای نواحی چون شهر رامسر که با معضلاتی چون نرخ بیکاری بالا، محدودیت منابع ارزی، نیروی انسانی تحصیل کرده و مستعد و... مواجه هستند، از اهمیت فراوانی برخوردار است (Taghvaei, 2010: 20).

بنابراین، نقش گردشگری در توسعه پایدار رامسر، یکی از مواردی است که در سالهای اخیر، به آن توجه بسیار شده است. در کشور ما نیز در این زمینه پژوهشهایی صورت گرفته است که از جمله می توان به موارد زیر اشاره کرد:

لئو اکسولینگ و همکاران در سال ۲۰۰۹ مطالعه‌ای درباره تاثیرات رشد گردشگری بر روی امنیت اکولوژیکی و فرهنگی با بکارگیری مدل‌های سلسله مراتبی در کانال چین داشته‌اند. تحقیقاتشان نشان داده است که رشد بی رویه گردشگری می‌تواند آسیبی برای میراث‌های طبیعی باشد. این تحقیق با ارائه پیشنهاداتی به جمع‌بندی می‌پردازد (LIU Xuling et al,2009)

تحقیق دیگری درباره نقض عوامل دینامیک در توسعه گردشگری نشان می‌دهد که چگونه نظارت و کنترل عوامل تقویت کننده گردشگری منجر به تثبیت رشد همراه با پایداری محیط طبیعی منطقه می‌گردد. این تحقیق با کاربست مدل فرآیند تحلیل سلسله مراتبی به جمع‌بندی مراحل مطالعه و سپس ارائه راهکار می‌پردازد (ZHUNG Yun,PENC Hua,2002)

ایوانا لوگار، در مطالعه‌ای درباره مدیریت گردشگری پایدار در شهر ساحلی کریکوانیکا کشور کرواسی که در سال ۲۰۱۰ انجام داده است به ارزیابی تاثیرات منفی ایجاد شده صنعت گردشگری روی محیط زیست، جامعه، فرهنگ و حتی بر اقتصاد توجه می‌کند و با ابزار و تصمیم‌گیری‌های سیاسی سعی در بهبود و پایدارتر نمودن توریسم در این شهر دارد (Ivana Logar,2010)

در پژوهشی تحت عنوان توسعه پایدار گردشگری در لیجیانگ چین که یکی از نقاط مشهور گردشگری این کشور است آمده است که در سال‌های اخیر صنعت گردشگری به سرعت گسترش یافته و در کیفیت زندگی ساکنان بومی تاثیرات خوبی ایجاد کرده است اما گسترش آن باعث تنزل رتبه محیط زیست محیطی منطقه گشته است. نویسنده اشاره می‌کند که گردشگری این شهر هم اکنون پایدار نیست و پیشنهاد می‌کند که باید تغییراتی در سیاست گسترش گردشگری امروزی به سمت پایدارتر نمودن آن در دوره بلند مدت ایجاد شود. در پایان پیشنهاداتی برای مسیر توسعه گردشگری لیجیانگ مطرح می‌کند (Zhang Hong,2000)

پیتر میسون در بخشی از کتاب خود به بحث در رابطه با اثرات گردشگری بر محیط زیست پرداخته و با انجام مطالعات موردی سعی در تفهیم به خطر افتادن این میراث طبیعی مهم از طریق گسترش صنعت گردشگری دارد لذا گردشگری برنامه‌ریزی شده و مدیریت شده را در ارتباط با اثرات زیست محیطی موضوعی حیاتی می‌پندارد (Peter Mason, 2008)

بوسابا سیتیکارن در سال ۲۰۰۲ در مقاله‌ای با عنوان جنبه‌های گردشگری و توجهی کلیدی به توسعه پایدار به تاثیرات مستقیم و غیرمستقیم صنعت گردشگری روی منابع طبیعی، ساختمان‌سازی و محیط فرهنگی در هر ناحیه توریستی و نواحی مجاور آن توجه داشته و به ابعاد گوناگون تاثیرات گردشگری بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی توجه می‌کند و در نهایت راهکارهایی را برای دستیابی به توسعه پایدار گردشگری پیشنهاد می‌کند (Bussaba sitikarn,2002).

طهماسبی پاشا و مجیدی نیز در سال ۱۳۸۴ در مطالعه‌ای چشم انداز گردشگری سواحل جنوبی دریای خزر و آثار آن بر توسعه شهرها و روستاهای منطقه و تأثیر گردشگری در منطقه غرب استان مازندران را مورد بررسی قرار

داده‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که بین پدیده گردشگری و عوامل اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی منطقه رابطه معنی داری برقرار (tahmasebi and majidi, 2005)

مبانی نظری

گردشگری پایدار بر ایجاد توازن در توسعه گردشگری از طریق رویکردها و سیاست‌های نوین بخش خصوصی و دولتی در آینده تأکید دارد. کاربرد اصول پایداری در توسعه گردشگری نوین به این معناست که هتل‌های ساحلی نباید باعث آلودگی سواحل و از بین بردن چشم‌اندازهای زیبای طبیعی شوند و دامنه کوه‌ها نباید با ریختن زباله‌ها آلوده شود، همچنین منابع کمیاب طبیعی و حیات وحش نباید در معرض آسیب گردشگران قرار گیرد. دولت موظف است با وضع قوانین و مقررات به‌طور جدی از منابع طبیعی و فرهنگی مقاصد گردشگری محافظت کند و گردشگران هم باید در چهارچوب مقررات و با رعایت ضوابط از جاذبه‌های گردشگری بازدید و استفاده کنند؛ تنها در چنین چهارچوبی است که می‌توان استمرار کیفیت، محصول گردشگری را تضمین کند. (Gan, 2002: 81)

تحقق توسعه پایدار گردشگری در گرو سه رویکرد همه جانبه نگر و کل گرا، آینده نگر و مساوات گرا است. نگرش اول بر این باور است که توسعه هنگامی پایدار است که در بستر سیاسی، اقتصادی و اکولوژیک ملاحظه گردد. در رویکرد دوم، برآورد احتیاجات کنونی گردشگران، جامعه میزبان و به موازات آن محافظت از محیط زیست و حفظ فرصت‌های برابر برای آیندگان مطرح است. در رویکرد سوم، مساوات درون نسلی و فرا نسلی در استفاده از امکانات، داده‌ها و منابع مورد نظر است (Tavalae, 2007: 42)

گردشگری پایدار را نمی‌توان جدا از مفهوم توسعه پایدار بحث کرد، بنابراین، مفاهیم توسعه پایدار در بخش گردشگری، در قالب مفاهیم توسعه پایدار اقتصاد کلان، قابل تبیین است. گردشگری پایدار بر ضرورت استفاده و توسعه منابع گردشگری در مسیرهای سالم تأکید می‌کند (Rahmani, 2010: 44) رویکرد زیربنایی که هم اکنون در برنامه‌ریزی صنعت گردشگری و در سایر انواع توسعه به کار می‌رود، رویکرد رسیدن به توسعه پایدار است. بر اساس روش توسعه پایدار، باید منابع طبیعی، فرهنگی و سایر منابع گردشگری برای استفاده مداوم در آینده حفظ شود، و در عین حال، برای جامعه کنونی سودمند و مفید باشد. برنامه‌ریزی گردشگری مستلزم تدوین اصولی است که توسعه پایدار گردشگری بر مبنای آن‌ها بنا نهاده شوند گردشگری یک بخش اقتصادی است که دارای آثاری بر سایر فعالیت‌های اقتصادی است و از آنها نیز تأثیر می‌پذیرد؛ - خالقیت الزم برای توسعه پایدار در زمینه گردشگری نیازمند استفاده از تخصص و تجارب افراد در زمینه‌های تخصصی مختلف است؛ - اصل تجربه قبلی، اصل حاکم بر توسعه پایدار گردشگری است؛ - برتر بودن هر چیز در حال طبیعی، از اصول مهم در توسعه پایدار گردشگری است؛ - اصل سیاست و قدرت، در گذر زمان وضعیت جهانی تغییر کرده و موجب نابرابری‌هایی بین کشورهای غنی و فقیر شده است در بحث توسعه پایدار گردشگری این نکته را باید در ذهن داشت که پایداری برای چه کسی جستجو می‌شود توسعه گردشگری در فضاهای جغرافیایی علاوه بر آثار اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، آثار زیست محیطی نیز به دنبال دارد این آثار در صورت عدم پیگیری راهبردها، استانداردها و ارزیابی‌های مشخص و روشن در زمینه توسعه گردشگری، دارای جنبه‌های تخریبی بسیاری در ابعاد محیط انسانی و طبیعی است. از دیدگاه زیست محیطی توجه به فواید گردشگری نباید مانع از پرداختن به جنبه‌های نامطلوب این پدیده گردد. مطالعات

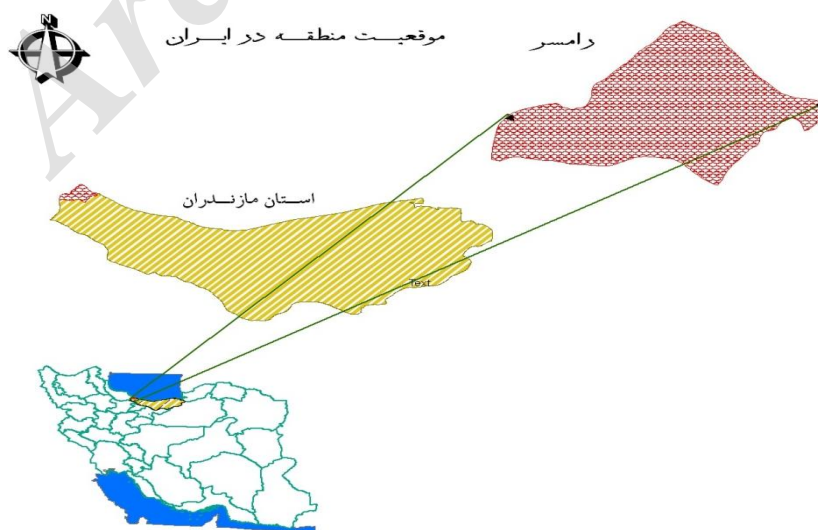
سازمان ملل در مورد تأثیر گردشگری بر کشورهای در حال توسعه، نشان از آن دارد که با وجود این که گردشگری موجب شکوفایی اقتصادی کشورهای میزبان گردیده و مبادالت فرهنگی را بین کشورهای مختلف قوت بخشیده است؛ ولی از طرف دیگر، موجب خلل‌های اجتماعی و زیست محیطی نیز شده است (Aydyngtn, 1995: 1)

محدوده مورد مطالعه

شهرستان رامسر مطابق آخرین تقسیمات سیاسی کشور دارای ۲ شهر به نام‌های رامسر با مساحت ۲۳/۲ کیلومتر مربع و کتالم و سادات شهر با مساحت ۱۸/۷ کیلومتر مربع، یک بخش به نام بخش مرکزی با مرکزیت رامسر و ۴ دهستان با نام‌های جنت رودبار، سخت سر، چهل شهید و اشکور و ۱۳۲ روستا است. منطقه رامسر از نظر موقعیت جغرافیایی در ۵۰ درجه و ۴۴ دقیقه ۴۸ ثانیه الی ۵۰ درجه و ۲۵ دقیقه و ۳۴ ثانیه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۵۷ دقیقه ۴۰ ثانیه الی ۳۶ درجه و ۴۷ دقیقه ۴۶ ثانیه عرض شمالی و در غرب استان مازندران، شمال غرب شهرستان رامسر واقع شده است (Halaji, 2003: 26).

وجود قله‌های مخروطی شکل با پوشش انبوه گیاهان متنوع، باغ‌های مرکبات، چای، مزرعه‌های برنج، برخورداری از ساحل زیبا، منطقه‌های بیلاقی خوش آب و هوا، منابع فراوان آب‌های گرم معدنی، وجود فرودگاه و هتل‌های قدیم و جدید این شهر را به یکی از شهرهای منحصربه‌فرد تبدیل کرده است.

وجود آب‌های گرم معدنی در نزدیکی ساحل دریا و چند وان و استخر آب گرم معدنی در شهرهای کتالم و سادات شهر، بوستان جنگلی صفارود در میان دره، روستای جواهرده در ارتفاع ۱۸۰۰ متری سطح دریا، قله مخروطی شکل مارکو و جداشده از سلسله کوه‌های البرز در شرق رامسر، چشمه دمکش در دهستان اوشیان و شرق رامسر جنگل دالخانگی در مسیر رامسر به تنکابن، کاخ موزه تماشاگه خزر نزدیک هتل بزرگ رامسر و سرولات در شرق رامسر و ده‌ها اثر تاریخی و دیدنی سبب شده‌است که سالانه هزاران مسافر و گردشگر داخلی و خارجی از رامسر عروس شهرهای ایران دیدن کنند همچنین رامسر یکی از نزدیک‌ترین فواصل میان کوه و دریا را داراست که این ویژگی بر جذابیت رامسر افزوده است.

نقشه شماره ۱- موقعیت جغرافیایی رامسر Source: Governor Ramsar

روش تجزیه و تحلیل

نوع تحقیق از نظر هدف، کاربردی است و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها توصیفی می‌باشد. برای جمع‌آوری اطلاعات پژوهش، مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی انجام گرفته که ابزارهای مطالعات میدانی، شامل مشاهده، مصاحبه و پرسش‌نامه بوده است. جامعه آماری این پژوهش را گردشگران و کارشناسان گردشگری تشکیل می‌دهند. و برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از تکنیک تاپسیس استفاده شده است.

در روش تاپسیس، ماتریس $n * m$ که دارای m گزینه و n معیار می‌باشد، مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. در این الگوریتم، فرض بر این است که مطلوبیت هر شاخص به طور یکنواخت افزایشی (یا کاهش) است. بدان صورت که بهترین ارزش موجود از یک شاخص نشان‌دهنده ایده‌آل مثبت بوده و بدترین ارزش موجود از آن مشخص‌کننده ایده‌آل منفی خواهد بود. همچنین شاخص‌ها مستقل از هم هستند. در ضمن فاصله یک گزینه از ایده‌آل مثبت (یا منفی) ممکن است به صورت اقلیدسی از (توان دوم) و یا به صورت مجموع قدر مطلق از فواصل خطی (معروف به فواصل بلوکی) محاسبه گردد، که این امر بستگی به تبادل و جایگزینی در بین شاخص‌ها دارد (Willis Hepu, 2005:526). جهت بهره‌برداری از این تکنیک، مراحل زیر به اجرا گذاشته می‌شود

مرحله اول: تشکیل ماتریس داده‌ها بر اساس n آترناتیو و k شاخص

$$A_{ij} = \begin{bmatrix} a_{11} & a_{12} & \dots & a_{1n} \\ a_{21} & a_{22} & \dots & a_{2n} \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ a_{m1} & a_{m2} & \dots & a_{mn} \end{bmatrix}$$

مرحله دوم: استاندارد نمودن داده‌ها و تشکیل ماتریس استاندارد از طریق رابطه زیر:

$$r_{ij} = \frac{a_{ij}}{\sqrt{\sum_{k=1}^m a_{kj}^2}}$$

$$R_{ij} = \begin{bmatrix} r_{11} & r_{12} & \dots & r_{1n} \\ r_{21} & r_{22} & \dots & r_{2n} \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ r_{m1} & r_{m2} & \dots & r_{mn} \end{bmatrix}$$

مرحله سوم: تعیین وزن هر یک از شاخص‌ها w_i بر اساس $\sum_{i=1}^n w_i = 1$. در این راستا شاخص‌های دارای اهمیت بیشتر از وزن بالاتری نیز برخوردارند.

$$V_{ij} = \begin{bmatrix} w_1 r_{11} & w_2 r_{12} & \dots & w_n r_{1n} \\ w_1 r_{21} & w_2 r_{22} & \dots & w_n r_{2n} \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ \cdot & \cdot & \dots & \cdot \\ w_1 r_{m1} & w_2 r_{m2} & \dots & w_n r_{mn} \end{bmatrix}$$

مرحله چهارم: تعیین فاصله i امین آترناتیو از آترناتیو ایده‌آل (بالا‌ترین عملکرد هر شاخص) که آن را با (A^*) نشان می‌دهند.

$$A^* = \left\{ \left(\max_i v_{ij} | j \in J \right), \left(\min_i v_{ij} | j \in j' \right) \right\}$$

$$A^* = \{v_1^*, v_2^*, \dots, v_n^*\}$$

مرحله پنجم: تعیین فاصله i امین آترناتیو از آترناتیو حداقل (پایین‌ترین عملکرد هر شاخص) که آن را با (A^-) نشان می‌دهند.

$$A^- = \left\{ \left(\min_i v_{ij} | j \in J \right), \left(\max_i v_{ij} | j \in j' \right) \right\}$$

$$A^- = \{v_1^-, v_2^-, \dots, v_n^-\}$$

مرحله ششم: تعیین معیار فاصله‌ای برای آترناتیو ایده‌آل (S_i^*) و آترناتیو (S_i^-) .

$$S_i^* = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^*)^2}$$

$$S_i^- = \sqrt{\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-)^2}$$

مرحله هفتم: تعیین ضریبی که برابر است با فاصله آترناتیو حداقل (S_i^-) تقسیم بر مجموع فاصله آترناتیو

حداقل (S_i^-) و فاصله آترناتیو ایده‌آل (S_i^*) که آن را با (C_i^*) نشان داده و از رابطه زیر استفاده می‌شود:

$$C_i^* = \frac{S_i^-}{S_i^- + S_i^*}$$

مرحله هشتم: رتبه‌بندی آترناتیوها بر اساس میزان C_i^* . میزان فوق بین صفر و یک $(0 \leq C_i^* \leq 1)$ در نوسان است.

در این راستا $C_i^* = 1$ نشان‌دهنده بالاترین رتبه و $C_i^* = 0$ نیز نشان‌دهنده کمترین رتبه است.

یافته‌ها

با توجه به نقش گردشگری در توسعه پایدار رامسر بر اساس اطلاعات استخراج شده از پرسش نامه به رتبه‌بندی معیارهای گردشگری در توسعه پایدار با استفاده از مدل تاپسیس می‌پردازیم

جدول شماره (۱): معیارهای گردشگری در توسعه پایدار

ردیف	معیارها	Di+	Di-
۱	بهبود زیرساختها و امکانات موجود از طریق توسعه گردشگری شهری با استفاده از عوارض ورودی در مکانهای توریستی	۰/۰۲۶۳۹۲	۰/۰۱۴۰۱۶
۲	استفاده از نیروهای متخصص در بخش اکوتوریسم	۰/۰۳۵۳۶۱	۰/۰۰۶۵۴۳
۳	به کارگیری روش‌های مدیریت پایدار در احداث و بهره برداری از زیرساختها، تسهیلات و خدمات گردشگری	۰/۰۲۰۷۷۶	۰/۰۲۵۸۳۷
۴	ایجاد فرصتهای مناسب برای مردم محلی جهت درک و حفاظت از ارزشهای طبیعی و استفادهی بهینه از محیط طبیعی به منظور تفرج	۰/۰۲۷۵۶	۰/۰۱۳۸۴۲
۵	وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصتهای شغلی در امور گردشگری	۰/۰۲۱۴۲۱	۰/۰۲۲۰۰۸
۶	وجود مناظر و چشم اندازهای طبیعی فراوان	۰/۰۱۹۶۵۲	۰/۰۲۹۳۷۴
۷	تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در حوزه جاذبه‌های طبیعی	۰/۰۲۲۶۵۷	۰/۰۱۹۶۹۲
۸	موقعیت استراتژیک شهرستان در شمال کشور به عنوان منطقه‌ای توریستی مهم جهت توسعه بخش گردشگری	۰/۰۱۵۲۱۲	۰/۰۳۲۹۷۲
۹	قابلیت شهرستان برای جذب سرمایه‌گذاری بیشتر در حوزه توریسم	۰/۰۱۸۱۶۱	۰/۰۲۶۰۸۲

Source Research findings

جدول شماره (۲): رتبه‌بندی معیارهای گردشگری در توسعه پایدار

معیارها	CLi	TOPSIS
بهبود زیرساختها و امکانات موجود از طریق توسعه گردشگری شهری با استفاده از عوارض ورودی در مکانهای توریستی	۰/۳۴۶۸۶۳	۷
استفاده از نیروهای متخصص در بخش اکوتوریسم	۰/۲۹۶۹۳۶	۹
به کارگیری روش‌های مدیریت پایدار در احداث و بهره برداری از زیرساختها، تسهیلات و خدمات گردشگری	۰/۵۰۴۲۷۹	۵
ایجاد فرصتهای مناسب برای مردم محلی جهت درک و حفاظت از ارزشهای طبیعی و استفادهی بهینه از محیط طبیعی به منظور تفرج	۰/۳۳۴۳۳	۸
وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصتهای شغلی در امور گردشگری	۰/۵۰۶۷۶۴	۴
وجود مناظر و چشم اندازهای طبیعی فراوان	۰/۵۹۹۱۵۷	۲
تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در حوزه جاذبه‌های طبیعی	۰/۴۶۴۹۹۱	۶
موقعیت استراتژیک شهرستان در شمال کشور به عنوان منطقه‌ای توریستی مهم جهت توسعه بخش گردشگری	۰/۶۵۴۲۸۶	۱
قابلیت شهرستان برای جذب سرمایه‌گذاری بیشتر در حوزه توریسم	۰/۵۸۹۵۲	۳

Source Research findings

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

نتایج یافته‌های معیارهای گردشگری در توسعه پایدار با استفاده از مدل تاپسیس حاکی از آن است در میان معیارهای بررسی شده روند موقعیت استراتژیک شهرستان در شمال کشور به عنوان منطقه‌ای توریستی مهم جهت توسعه بخش گردشگری با کسب امتیاز ۰/۶۵۴۲۸۶ توانسته است در صدر معیارهای مورد بررسی قرار بگیرد و جایگاه نخست را به خود اختصاص دهد در همین راستا معیار وجود مناظر و چشم اندازهای طبیعی فراوان با کسب امتیاز ۰/۵۹۹۱۵۷ توانست جایگاه دوم را در بین معیارها به خود اختصاص دهد و معیاری که جایگاه سوم را به خود اختصاص داد می‌توان به قابلیت شهرستان برای جذب سرمایه‌گذاری بیشتر در حوزه توریسم اشاره کرد و در نهایت اینکه معیارهایی مانند وجود بستر مناسب جهت ایجاد فرصتهای شغلی در امور گردشگری، به کارگیری روش‌های مدیریت پایدار در احداث و بهره برداری از زیرساختها، تسهیلات و خدمات گردشگری، تمایل بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در حوزه جاذبه‌های طبیعی، بهبود زیرساختها و امکانات موجود از طریق توسعه گردشگری شهری با استفاده از عوارض ورودی در مکانهای توریستی، ایجاد فرصتهای مناسب برای مردم محلی جهت درک و حفاظت از ارزشهای طبیعی و استفادهی بهینه از محیط طبیعی به منظور تفرج و استفاده از نیروهای متخصص در بخش اکوتوریسم به ترتیب در پایین‌ترین رتبه قرار دارند. (نمودار شماره ۱)

نمودار شماره (۱): رتبه‌بندی معیارها بر اساس مدل تاپسیس

Source authors

با توجه به ارزیابی‌های بعمل آمده و سنجش وضع موجود جایگاه و موقعیت گردشگری شهرستان رامسر، می‌توان پیشنهادهایی را جهت پایدار نمودن گردشگری موجود به شرح زیر ارائه نمود:

- رشد هماهنگ‌تر و موزون‌تر گردشگری شهری و روستایی به موازات هم، به دلیل جلوگیری از عدم تمرکز و آسیب بر یک محیط خاص (نواحی شهری) از یکسو و از سوی دیگر جلوگیری از رشد بی‌مهابا و بدون برنامه گردشگری نقاط روستایی.

- تهیه بروشورها و بنرهایی با محتوای رعایت بهداشت محیط زیست و نصب آنها در مکان‌های پر تردد طبیعی
- به کارگیری نیروی انسانی متخصص و کارشناس در زمینه محیط زیست در غالب محیط بان و پلیس توریسم در مناطق میراث طبیعی (کوه، جنگل، دریا)

- توسعه مناسب زیرساخت‌ها و واحدهای خدماتی در محورهای گردشگر پذیر به خصوص نواحی روستایی شهرستان

- ایجاد مکان‌هایی مناسب برای کمپ و اسکان مسافران در مکانهای شهری و روستایی
- افزایش آگاهی ساکنان مناطق گردشگری درباره اثرات گردشگری کنترل نشده و تهدیدها نسبت به محیط زیست

• با تدوین تدابیر بازاریابی مثبت و منفی مثل اعمال محدودیت‌های مکانی و زمانی برای استفاده محدودیت تراکم فعالیت‌ها، افزایش قیمت ورودی، و سایر تمهیدات می‌توان گردشگری را به سمت یکپارچه سازی منافع اقتصادی بلند مدت و پایداری محیطی سوق داد.

راهبرد گردشگری پایدار در دنیای امروز، رهیافت جامعی است که خواهان رشد بلند مدت صنعت گردشگری بدون اثرات مخرب بر زیست بوم‌های طبیعی است و بر این نکته تاکید دارد که در قالب توسعه گردشگری، انسان قادر خواهد بود که جوانب خاصی از محیط را در جهت مثبت یا منفی دستکاری کند. توجه به عوامل یاد شده و در نظر گرفتن اصل پیوستگی و نظام ارتباطی بین متغیرها و عوامل یاد شده و به کارگیری آن در تدوین برنامه جامعه گردشگری می‌تواند به توسعه پایدار صنعت گردشگری کمک نماید.

References

- Alvani, Seyyed Mehdi, Pirouz Bakhti, Masoumeh (2006). *Tourism Management Process*, Office of Cultural Research, Tehran.
- Beladi, H; chi-chur chao, bharat R. hazari, laffargue, (2009), *tourism and the environment resource and economics* 31 (2009) 39-49, www.elsevier.com.
- Burton, R (2000) *Rural geography*, longman. Edinburg.
- Bussaba Sitikarn (2002) *Tourism impacts: key concerns for achievement*. School of management
- Cevat, T (2001) *challenge of sustainable tourism development developing world: the case of Turkey*, *Tourism management* 22 (2001) Received 4 April 1999; accepted 6 June 2000.
- Craig- Smith and Stephen, J. (2005) *Global warming and Oceania*, in Cooper and Hall, *Oceania, a Tourism handbook*, channel publications, Clevedon, England.
- Chuck. Oh Gi (2006), *Tourism in Comprehensive Perspective*, translation by Ali Parsayian and Seyed Mohammad Arabi, Cultural Research Center, Tehran
- Drama, Andy & Allen Moore (2009), *Introduction to Ecosystem Planning and Management*, translated by Mohsen Ranjbar, Ayyeg Publishing, Tehran.
- Dinari, Ahmad (2005), *Urban Tourism in Iran and the World*, Vocabulary of Wisdom Publications.
- Techno, Zohreh, Mohammad Nejad, Ali (2009), *The role of urban management in tourism development (Case study: Ramsar)*, *Journal of Tourism Studies*, No. 11
- Goodwin, H (1995) "Tourism and the environment", *Biologist (London)* 1995 Vol. 42 No. 3 pp. 129-133, ISSN 0006-3347.
- Hallaj Sani, Mostafa (1997), *Tourism in Ramsar*, Moein Publications, Tehran
- Heydari Chiane, Rahim (2008), *Basics of Tourism Planning*, Tehran, Iran
- Holden, A (2001) *Environment and Tourism*, Routledge, London and new york.
- Inskip, E (1991) *Tourism planning*, van nosrat Reinhold, new york.
- Jinyang, D; King, B and Bauer, T (2002) *Evaluating natural Attractions for tourism*, *Annals of tourism Research*, vol. 29, No. 2, pp. 422-438, 2002 Elsevier.
- KHeirkhah Zarkesh, M and Almasi, N and Taghizadeh, f (2001) *Ecotourism land Capability Evaluation using Spatial multi Criteria Evaluation*, *Research journal of applied sciences, Engineering and technology* 3 (7): 639-700, 2011. ISSN: 2040-7467.
- Cooper, Chris-John, Fletcher-Gilbert, David-Van Hill, Gilbert (2001), *Principles and Foundations of Tourism*, Translated by Akbar Ghamkarvar, Faramad Publications, Tehran
- Liu Xuling, Yang Zhaoping, Di feng, Chen Xuegang (2009) *Evaluation on tourism Ecological security in nature Heritage sites Case of kanas Nature Reseve of xinjiang china*, *chin. Chin. Geogra. Sci.* 2009 19(3) 265-273 Doi: 10.1007/s11769-009-0265- z www.springerlink.com.
- Logar, I (2010) *sustainable tourism management in Crikvanica. Croatia: an assessment of policy instruments-tourism management* 31 (2010)125-135.
- Mashayekhi, Alinqi, Farhangi, Ali Akbar, Momeni, Mansour, Alidousti, Sirous (2005), *A Study of the Key Factors Influencing the Use of Information Technology in Iranian Government Organizations:*

- Using the Delphi Method, *The Journal of Humanities, Special Issue Management*, Autumn 2005, Pages 191-231.
- Nastaran, Mahin, Abolhasani, Farahnaz, Izadi, Malihe (2010), Application of TOPSIS technique in analyzing and prioritizing sustainable development of urban areas, *Journal of Geography and Environmental Planning*, 2010, No. 38, pp. 83-100
- Papeli, Yazdi, Mohammad Hossein, Saghaei, Mahdi (2007), *Tourism (Nature and Concepts)*, Publications. Tehran.
- Rezvani, Ali Asghar (2006), *Geography and Tourism Industry*, Payame Noor Publications, Tehran.
- Shahr and Banian Consulting Engineers (2004), *Strategic Plan for Ramsar*.
- Sitikarn, B (2002) tourism impacts: key concerns for sustainability achievement school of management, Mae fah luang university. bussaba@mfu.ac.th.
- Sajjadi, Seyed Mohammad Taghi (2005), *Ramsar Historical History and Geography*, Moein Publications, Tehran.
- Teresa Gari'n-Mun' oz, Lui's F. Montero-Marti'n (2007) tourism in the Balearic Island: A dynamic model for international Demand using panel data tourism management 28 (2007) 1224-1235, www.Sciencedirect.com
- University of Dortmund (2001), sustainable regional development for tourism country Donegal, republic of Ireland, faculty of spatial planning.
- Wallarce, G.N. and Pierce, S.M. (1996) "An evaluation of ecotourism in Amazon, Brazil". *Annals of tourism Reseachr*, vol. 23.
- Xiong Y, Guang Z-ming, chen gui-qiu, tang lin, wang ke-lin, Huang Dao-you (2007) combining AHP with GIS in synthetic evaluation of eco- environment quality a case study of hunan province, china *Ecological moeling* 209 (2007) 97-109, www. Sciencedirect.com.
- Xuling L; Zhaoping Y; Feng Di and Xuegang, C (2009) evaluation on tourism ecological security in nature heritage sites case of kanas nature reseve of xinjiang, china. *Chin. Geogra. Sci.* 2009 19 (3) 265-273 Doi: 1001007/s11769-009-0265-z.
- Zhang, H (2000) the sustainable Development of tourism in lijiang science & technology; zhanghong 136@hotmail.com.
- Zhung Y, penc H (2002) study on function of compenents of dynamic system of touism development in developed region (a case study of foshan in Guangdong province). *Chinese geographical science*. Vol: 12, No 3, pp 226-232. Science press, Beijing chinal. 19:1389-1105-20-39-11&catid=17:tarticle&itemid=18.
- Zahedi, Shams Sadat (2003), *The Challenges of Sustainable Tourism from the Viewpoint of Ecotourism, A Collection of Articles on Policy Studies and Tourism Development Programs in the Islamic Republic of Iran*, Allameh Tabatabai University, May 82, Tehran.